

-
- عنوان پروژه: بررسی نقش زنبورعسل در گرده افشانی کلزا در استان مازندران
  - شماره مصوب پروژه: ۳-۱۳-۱۳۵۳-۰۶۲-۹۷۱۰۷۸
  - نام و نام خانوادگی مجری مسئول: ناصر تاج آبادی
  - نام و نام خانوادگی مجری/مجریان: حسین پیری
  - نام و نام خانوادگی همکاران: مهدی رزاقی کمرودی - محسن آهنگری - سید اصغر نعمتی - علی ایمانی - فریبا اردشیر - حامد رضائی - سیف اله نوری - محمد رضا صفابخش - علی سلیمانی
  - محل اجرا: بخش پژوهش‌های زنبورعسل
  - تاریخ شروع: ۹۷/۱۲/۱
  - مدت اجرا: ۲ سال
  - ناشر:
  - این اثر در مورخ ۱۴۰۰/۹/۲۴ با شماره ۶۰۷۷۴ در مرکز اطلاعات و مدارک علمی کشاورزی به ثبت رسیده است.
  - حق چاپ محفوظ است. نقل مطالب، تصاویر، جداول، منحنی‌ها و نمودارها با ذکر مأخذ بلامانع است.

چکیده :

ارزش اقتصادی زنبورعسل به جهت گرده افشانی در کشورهای مختلف بین ۶۰ تا ۱۴۱ برابر ارزش تولیدات مستقیم آن در سال برآورد شده است. کلزا یک محصول خود گرده افشان محسوب می شود ولی در حضور حشرات گرده افشان به ویژه زنبورعسل محصول آن افزایش قابل توجهی پیدا می کند. کشاورزی در ایران بیشتر به صورت خورده مالکی می باشد و بیشتر کشاورزان اطلاعات گیاه شناسی کافی در رابطه با نحوه لقاح گیاهان ندارند که این مهم باعث تولید کم محصولات کشاورزی در واحد سطح شده است. از طرفی عدم توجه به نقش زنبورعسل در افزایش محصولات کشاورزی از جمله کلزا باعث شده است تا از حضور زنبورعسل در این مزارع استقبال نشود. لذا با توجه به پروژه های انجام شده و تاثیر ۲۰ تا ۳۰ درصدی زنبورعسل در افزایش محصول کلزا طرح تحقیقی ترویجی شامل تیمار ایزوله شده توسط توری همراه با گرده افشانی توسط زنبور عسل (T1)، تیمار ایزوله شده توسط توری بدون گرده افشانی توسط زنبور عسل (T2) و تیمار بدون توری و گرده افشانی در شرایط آزاد (T3) بر عملکرد و اجزای عملکرد دانه کلزا رقم هایولا ۵۰، در سال زراعی ۱۳۹۸-۱۳۹۷ در ایستگاه گاودشت انجام شد. نتایج نشان داد که بکار گیری کنترل شده زنبور عسل (T1) نقش بارزی بر افزایش عملکرد دانه دارد. در این راستا عملکرد دانه رقم مورد بررسی در تیمارهای T1، T2 و T3 به ترتیب برابر ۳۱۷۰، ۲۲۹۰ و ۲۳۲۰ کیلوگرم در هکتار بود. بدین ترتیب در تیمار گرده افشانی کنترل شده در مقایسه با شرایط ایزوله بدون زنبور و شرایط آزاد به ترتیب ۲۸ و ۲۷ درصد افزایش عملکرد دانه را به دنبال داشت. برآورد اجزای عملکرد دانه نیز حاکی از آن است که تیمار گرده افشانی کنترل شده منجر به افزایش تعداد غلاف در بوته به همراه افزایش وزن هزار دانه شد که در نهایت باعث افزایش عملکرد دانه شد. به لحاظ این که تعداد دانه در غلاف بیشتر ناشی از ژنوتیپ و به طور عمده تحت کنترل ژنتیکی می باشد، لذا این صفت تحت تأثیر تیمارهای مختلف گرده افشانی قرار نگرفت. به طور کلی نتایج این مطالعه تاکید کرد که گرده افشانی زنبور عسل نقش بارز و معنی داری را بر عملکرد دانه کلزا دارد و زنبوردار می تواند کلنی های زنبورعسل خود را از ابتدای گلدهی کلزا بمدت سه تا چهار هفته کنار مزارع فوق مستقر نماید.

کلید واژه ها: زنبورعسل، گرده افشانی، مازندران، کلزا